

QG 731-01

**INFORMACIJA
O OSTVARENJU PROLEĆNE SETVE, TRŽIŠTU KUKURUZA I PŠENICE I
OČEKIVANOJ PROIZVODNJI PŠENICE RODA 2014. GODINE U AP VOJVODINI**

I UVOD

Prolećna setva, kao najznačajniji posao u ratarskoj proizvodnji, ove godine u Vojvodni obavljena je na oko 1,1 miliona ha. Agroekološki uslovi u toku setve bili su relativno povoljni, tako da je setva osnovnih ratarskih useva na većini površina završena u optimalnim agrotehničkom roku.

Obim i struktura setve trebalo bi da odražava bilansne potrebe za poljoprivredno - prehrambenim proizvodima na domaćem tržištu, ali i planiranog izvoza. Na opredeljenje proizvođača šta će sejati ove godine u velikoj meri je uticalo kretanje cena osnovnih ratarskih useva na domaćem tržištu i fjučers cene na evropskim i svetskim berzama, ostvareni finansijski rezultati u toj proizvodnji prošle godine i mere države.

Budžet Ministarstva poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede Republike Srbije za 2014.godinu iznosi 45,4 milijardi dinara od čega je 91% namenjeno subvencijama. Od ukupnih podsticaja, 43% izdvaja se za podsticaje u poljoprivredi. Uredbom o raspodeli podsticaja za poljoprivredu i ruralni razvoj za 2014.godinu, predviđeno je regresiranje inputa u poljoprivrednoj proizvodnji s ciljem povećanja prosečnih prinosa po jedinici površine i konkurentnosti poljoprivrednih proizvoda. Takozvanom „krovnom uredbom“ o trošenju agrarnog budžeta, predviđeno je da poljoprivrednici dobiju 6.000 po hektaru i dodatnih 6.000 uz prikazivanje računa. U toku je rad na izmenama i dopunama Pravilnika za gorivo koje se odnose na davanje mogućnosti poljoprivrednim gazdinstvima da pravdanje u vezi nabavke goriva mogu ostvariti na osnovu fakture i otpremnice, pored fiskalnog računa. Kod izmena i dopuna Pravilnika o uslovima i načinu ostvarivanja prava na regres za đubrivo, izmene se odnose na to da registrovana gazdinstva imaju prava na regres na sve vrste đubriva i da pravna lica, preduzetnici i fizička lica osim original fiskalnog isečka mogu da podnesu i fakture-račun i otpremnice kao dokaz za kupljeno đubrivo. Podsticaji u vidu direktnih plaćanja koji su obezbeđeni za kreditnu podršku iznose 1 milijardu dinara. Krediti čiji je rok od jedne do tri godine sa grejs periodom do godinu dana, odobravaće se i isplaćivati u dinarima, bez valutne klauzule. Kamatne stope biće 6% za kredite plasirane u razvoj ratarstva. Pravilnikom su određeni uslovi i način ostvarivanja prava na kreditnu podršku. Početkom aprila 13 banaka je potpisalo Ugovor o kreditnoj podršci i osiguranju poljoprivrednih gazdinstava. Na sajtu 3 banke, do kraja aprila je objavljeno da su potpisani ugovori sa Ministarstvom poljoprivrede, šumarstva i vodoprivrede o subvencionisanim kreditima.

Sumirajući rezultate prolećne setve i uslove u kojima se razvijaju usevi sada je od velike važnosti da se urade poslovi na nezi useva kako bi se u navedenim proizvodno ekonomskim uslovima ostvarili što bolji proizvodni rezultati.

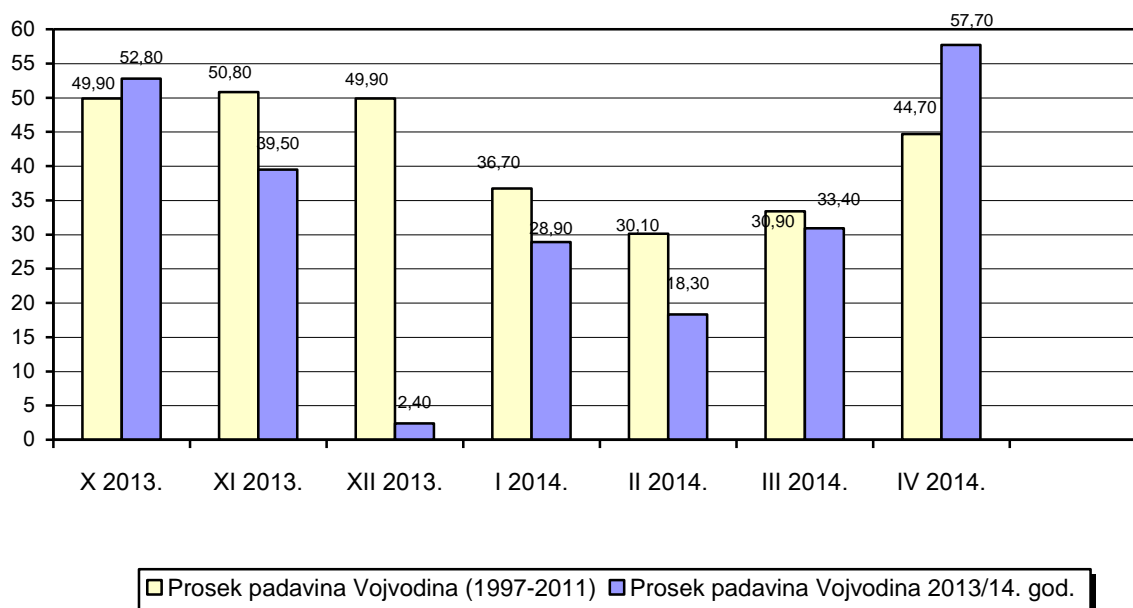
II OSTVARENJE PROLEĆNE SETVE U AP VOJVODINI U 2014.GODINI

Važan faktor u proizvodnji jarih useva je količina zimskih padavina. Analizirajući vremenske uslove na području Vojvodine iz predvegetacionog perioda može se konstatovati da su za ovu godinu karakteristične manje zimske padavine (X–III), koje su u proseku za Vojvodinu bile manje za oko 30% u odnosu na višegodišnji prosek. Posebno kritičan period bez padavina bio je decembar gde je u proseku u Vojvodini zabeleženo 2,4 l/m² (grafikon 1.). U prvoj polovini aprila su zabeležene uobičajene količine padavina, što je omogućavalo nesmetano obavljanje poljoprivrednih radova. Kiše koje su padale krajem aprila pogodovale

su razvoju jarih useva. U drugoj polovini aprila u proseku je palo 52 l/m² kiše, što je za 16% više od proseka padavina u Vojvodini u aprilu.

Mesečne sume padavina u hidrološkoj 2013/2014.godini

Grafikon 1.

Zvaničnih statističkih podataka o ostvarenju prolećne setve, u vreme zaključenja ovog materijala, nema pa su moguća odstupanja u odnosu na ovde iznete podatke. Na osnovu podataka dobijenih od Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu, dat je pregled zasejanih površina osnovnih ratarskih useva u AP Vojvodini u 2014.godini (tab.1). Prema izveštaju sa terena i oceni stručnjaka, kukuruz, soja, šećerna rapa i suncokret se optimalno razvijaju.

Ostvarena struktura setve u 2013/2014.godini u AP Vojvodini

(prema podacima opštinskih štabova za praćenje radova u poljoprivredi)

- stanje na dan 29.04.2014.godine -

Tabela 1

Biljna vrsta	Polj.predzeća i zem.zadruga	Individualna gazdinstava	UKUPNO
Kukuruz	80.000	430.000	510.000
Šećerna rapa	26.000	36.000	62.000
Suncokret	34.000	115.000	149.000
Soja	35.000	107.000	142.000

izvor podataka: Pokrajinski sekretarijat za poljoprivredu

U proizvodnoj 2014.godini **setva šećerne repe u Vojvodini** počela je u optimalnom roku. Vremenski uslovi za nicanje bili su povoljni. Ove godine pod šećernom repom u AP Vojvodini zasejano je oko 62.000 ha, što je u odnosu na prošlu godinu više za oko 4%. Prema podacima PZ "Industrijsko bilje" vojvođanske fabrike su setvu šećerne repe ugovorile na oko 65.000 ha. Procena je da je još oko 5.000 ha zasejano, ali da proizvođači šećerne repe nisu ugovorili proizvodnju tu sa šećeranama. Po oceni stručnjaka, na parcelama

gde su pripreme za proizvodnju repe započete prošle godine i gde su sve agrotehničke mere izvedene blagovremeno i kvalitetno, usevi odlično izgledaju i obećavaju dobar roda.

Međutim, Imajući u vidu promene i stanje na tržištu šećera u EU u ovoj proizvodnji se mogu, u već u ovoj godini, očekivati finansijski problemi za industriju šećera tim pre što je cena šećera na tržištu EU, kao i na domaćem tržištu, sve niža. Zbog toga se u narednim godinama može očekivanje redefinisana odnosa između industrije šećera i proizvođača šećerne repe kao i smanjenje površina pod šećernom repom a samim tim i smanjenje broja šećerana. Imajući u vidu značaj ove proizvodnje neophodno bi bilo da i država preduzme neophodne mere za ublažavanje posledica koje će nastati ovim promenama.

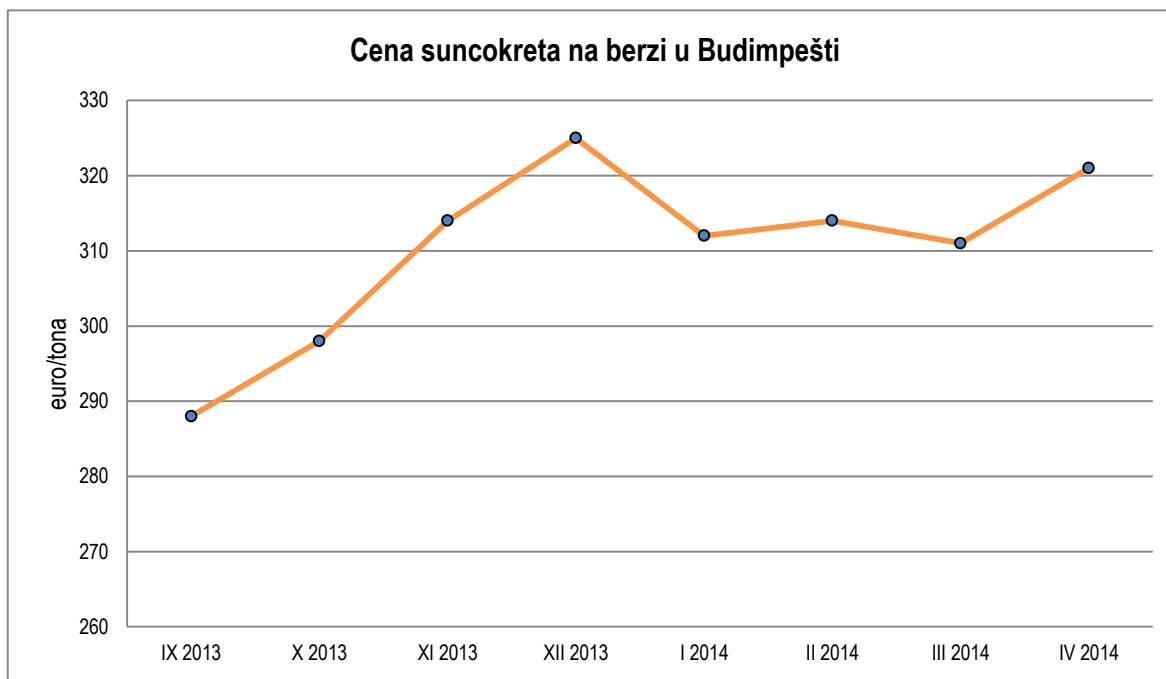
Setva suncokreta u Vojvodini je prema podacima Pokrajinskog sekretarijata za poljoprivredu do 29.aprila obavljena na 149.000 ha. Prema informacijama, P.Z.“Industrijsko bilje“ procenjuje se da je suncokret zasejan na površini od 175-180.000 ha. Stabilni prinosi u uslovima suše, iako je bila niska otkupna cena prošle godine (25 din/kg), imali su uticaja na opredeljenje proizvođača za setvu suncokreta.

Neki predstavnici uljarske industrije pred setvu suncokreta izašli su sa garantovanom cenom suncokreta od 250 €/t. To je akontna cena, dok će se konačna cena suncokreta obračunati na kraju žetve na osnovu cena na tržištu.

Cena suncokreta na berzi u Budimpešti imala je tendenciju rasta od žetve pa do kraja 2013.godine. U prva tri meseca 2014.godine, dolazi do blagog pada cene, da bi pred setvu cena počela ponovo da raste (grafikon 2). Na budimpeštanskoj berzi oktobarski fjučer za suncokret na dan 25.april 2014.godine iznosio je 318 €/t (36,9 din/kg).

Kretanje cene suncokreta na berzi u Budimpešti

Grafikon 2

izvor podataka: Udruženje "Žita Srbije"

Setva soje na području Vojvodine do 29.aprila 2014.godine obavljena je na oko 142.000 ha. Prošle godine površine pod sojom zauzimale su 146.574 ha.

Na Produktnoj berzi u Novom Sadu cena zrna soje krajem aprila iznosi 59 din/kg (bez PDV). U poređenju sa istim periodom prošle godine, kod nas je došlo do pada cene za oko 5% (april 2013. cena soje 62 din/kg). Na berzi u SAD cena soje iznosi 544 \$/t (45,7 din/kg) i na približno istom nivou je kao i predhodne godine, dok je američka soja u zrnju CIF Rotterdam kotirala po ceni od 525 \$/t (44 din/kg). Ove cene se odnose na GMO soju. Na svetskom tržištu se očekuje da će fjučers cena soje padati. Kao razloge za pad cene soje tržišni analitičari navode smanjenje tražnje za sojom jer najveći svetski kupci (Kina) imaju dovoljno zaliha, povećanje prognoze proizvodnje soje u zemljama Južne Amerike, povećanje ponude soje i sojine sačme za izvoz iz Argentine u aprilu i povećanje prognoze ukupnih svetskih zaliha soje na nivo od 74 miliona tona do kraja avgusta 2014.godine, što je za 12,3 miliona tona više nego predhodne godine.

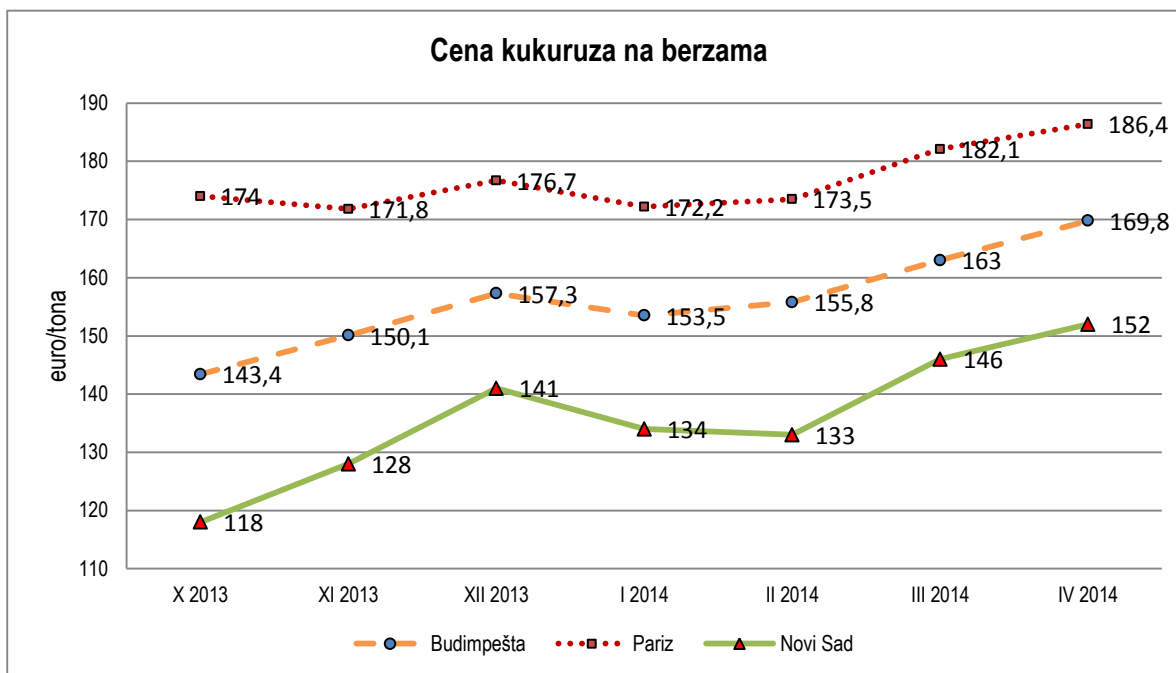
Procenjuje se da je **setva kukuruza u Vojvodini**, naše najzastupljenije biljne vrste do 29.04.2014.godine, obavljena na oko 510.000 ha. Najveći deo površina pod kukuruzom je zasejan u aprilu, u optimalnom roku. Prema oceni stručnjaka, u ovom momentu kukuruz se optimalno razvija.

III TRŽIŠTE KUKURUZA

Cena kukuruza roda 2013.godine na početku berbe startovala je sa 12,5 din/kg bez PDV-a, do decembra je porasla za 20%. Cena kukuruza roda 2013.godine na evropskim berzama i na novosadskoj berzi u periodu X 2013.- IV 2014.godine ima tendenciju rasta (grafikon 3).

Uporedni pregled cena kukuruza za period X 2013. – IV 2014.godine na berzi u Novom Sadu, Budimpešti i Parizu

Grafikon 3.

izvor podataka: "Žita Srbije"

Fjučers cene kukuruza na evropskim berzama do nove berbe beleže blagi rast. Cena kukuruza na berzi u Budimpešti krajem aprila, a za isporuku zrna kukuruza posle berbe iznosi 168 €/t (19,5 din/kg), a na berzi u Francuskoj fjučers za kukuruz koji bi bio isporučen u novembru ove godine traži se 195 €/t (22,6 din/kg). Berzanska cena kukuruza u SAD na dan 25.04.2014.godine, za isporuku u septembru ove godine iznosi 199 \$/t (16,7 din/kg). Cene kukuruza u zemljama EU i na domaćem tržištu prikazane su u donjoj tabeli.

Cena kukuruza u zemljama EU i u Srbiji

13.04. 2014.godine

Tabela 2

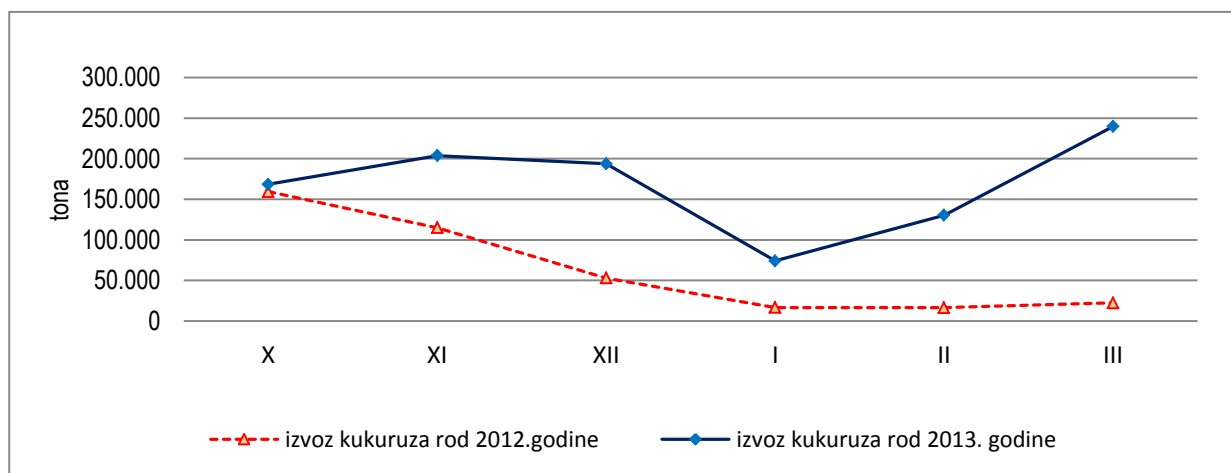
Država	Cena (€/tona)	Cena (din/kg)	Država	Cena (€/tona)	Cena (din/kg)
Belgija	197,0	22,8	Mađarska	167,8	19,5
Bugarska	153,4	17,8	Holandija	194,5	22,6
Češka	169,5	19,7	Austrija	170,0	19,7
Nemačka	193,7	22,5	Poljska	165,7	19,2
Grčka	155,0	17,9	Portugalija	198,0	22,9
Francuska	187,6	21,8	Rumunija	150,8	17,5
Hrvatska	154,1	17,9	Slovenija	176,7	20,5
Italija	197,5	22,9	Slovačka	158,1	18,3
Letonija	167,6	19,4	Srbija	155,0	18,0

izvor podataka: Ministarstvo poljoprivrede Republike Slovenije

Prema podacima „Žita Srbije“ od oktobra 2013.godine do marta 2014.godine izvezeno je 1.010.369 tona zrna kukuruza što je za 2,6 puta više nego u istom periodu prošle godine (grafikon 4.). Izvoz kukuruza je rastao kako je rasla kriza u Ukrajini, pošto trgovina u basenu Crnog mora značajno utiče na formiranje cene na međunarodnom tržištu. Zaključeni ugovori za april i maj ukazuju da bi ovogodišnji izvoz kukuruza veoma brzo mogao dostići 2 miliona tona.

Izvoz kukuruza roda 2012. i 2013.godine iz Srbije

Grafikon 4.

IV PROIZVODNJA PŠENICE RODA 2014.GODINE

Prvi finansijski rezultati u proizvodnoj 2013/2014.godini biće realizovani žetvom pšenice. Iako su vremenski uslovi za setvu pšenice ove godine bili povoljni, cene inputa niže u odnosu na prošlu godinu, a fjučers cena pšenice na evropskim berzama u vreme setve imale tendenciju blagog rasta, poljoprivredni proizvođači nisu bili zainteresovani za setvu pšenice na većim površinama. Jesenja setva u Vojvodini obavljena je na ukupno 333.340 ha. Pšenicom je zasejano 281.531 ha što je za oko 4% manje nego u jesen 2012.godine.

Ukupni materijalni troškovi (troškovi semena, mineralnih đubriva, dizel goriva i sredstava za zaštitu) za proizvodnju pšenice roda 2014.godine iznose orijentaciono oko 43.500 din/ha.

Procena stručnjaka je da su u ovom trenutku najugroženija strna žita. Vlažno i relativno toplo vreme tokom aprila pogodovalo je razvoju bolesti pšenice. Na osnovu informacija dobijenih sa terena uočena je pojava rđe na površinama pod pšenicom, a na manjim površinama je uočena i pojava lisne pegavosti i pepelnice. Poljoprivredni stručnjaci upozoravaju da na parcelama gde nije izvršena adekvatna zaštita prinosi mogu biti od 30-70% manji od očekivanih. Nažalost pojedine parcele su potpuno uništene, pa su proizvođači morali da izvrše tanjiranje da bi posejali neki jari usev.

V TRŽIŠTE PŠENICE

U Izveštaju o svetskoj poljoprivrednoj ponudi i potražnji američko Ministarstvo poljoprivrede smanjilo je prognoze završnih zaliha pšenice u SAD na 15,9 miliona tona, a u svetu na 187 miliona tona zbog smanjenja potrošnje u svrhu stočne prehrane, kao i smanjenja potražnje od strane Kine. Proizvodnja pšenice u svetu prognozira se na nivou od rekordnih 712,5 miliona tona, što je veće za oko 8,5% u odnosu na prošlu godinu (tabela 3.).

BILANS SVETSKE PROIZVODNJE PŠENICE
(u milionima tona)

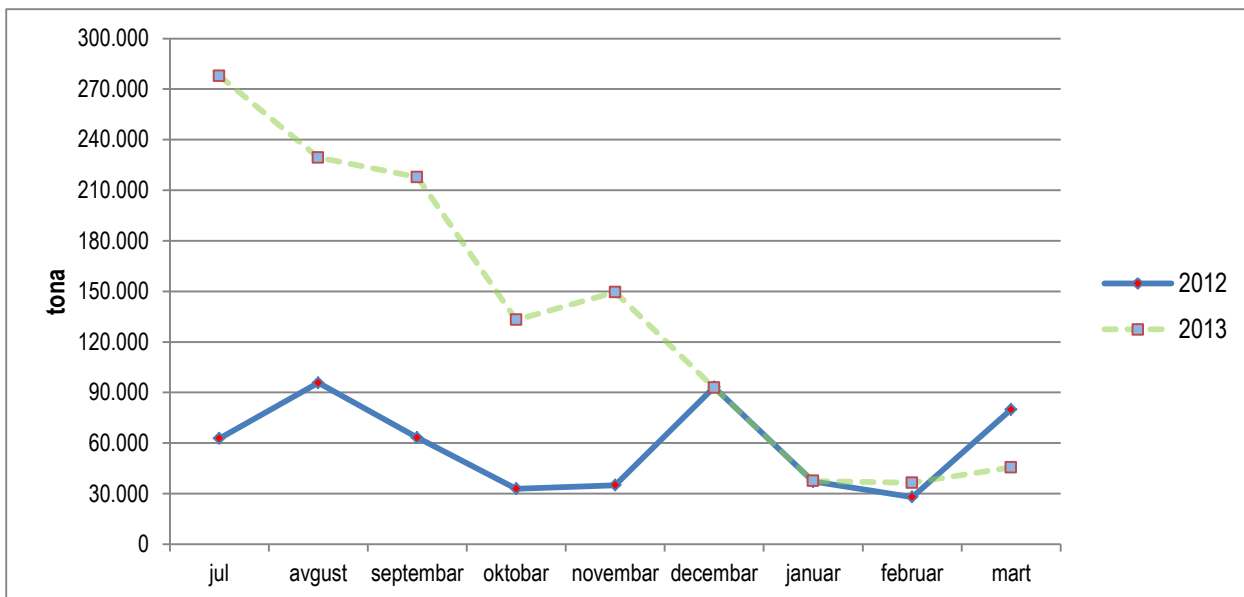
Tabela 3.

GODINA	POČETNE ZALIHE	PROIZVODNJA	POTROŠNJA	IZVOZ	ZAVRŠNE ZALIHE
2011/2012	198.93	697.04	697.08	157.78	198.89
2012/2013	198.89	656.50	678.79	137.40	176.60
2013/2014	176.60	712.52	702.44	160.89	186.68

Izvor podataka: Udruženje žita Srbije

Izvoz pšenice rod 2012. i 2013.godine iz Srbije

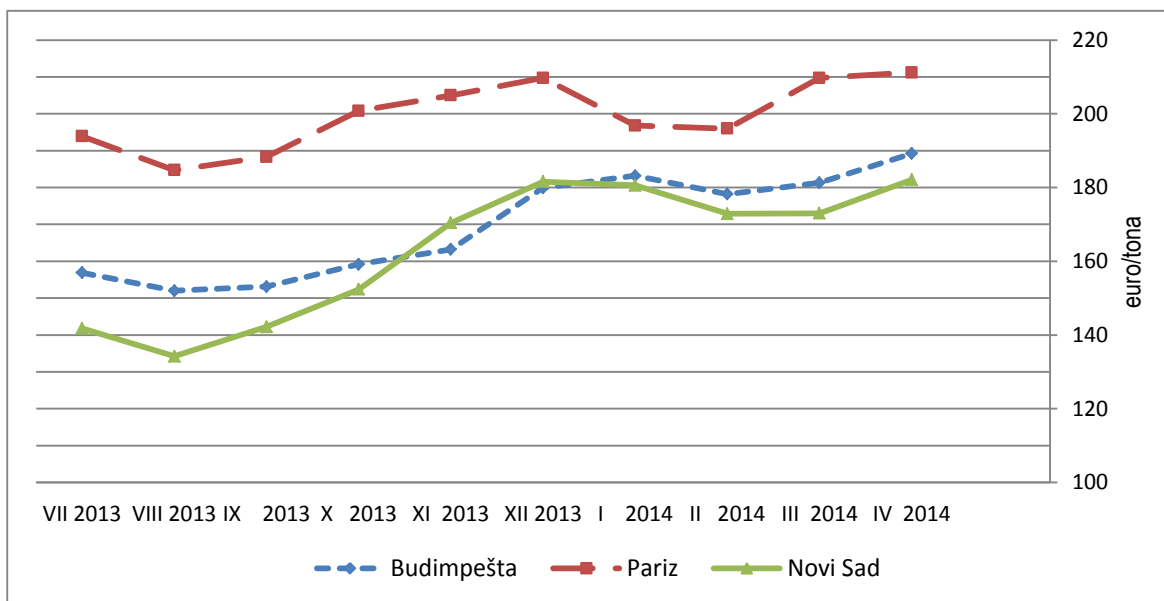
Grafikon 5.

Prema bilansu pšenice za ekonomsku 2013/2014.godinu, pšenice će biti dovoljno za zadovoljenje domaćih potreba. Prema izveštaju Ministarstva poljoprivrede (septembar 2013.godine), u proizvodnoj 2013/2014.godini procenjen je izvoz od 1.099.000 tona pšenice. Prema podacima „Žita Srbije“ izvoz pšenice roda 2013.godine u periodu od jula 2013. do aprila 2014.godine iznosi oko 1,2 miliona tona što je prikazano u gornjem grafikonu. U odnosu na prošlu godinu za isti period izvezeno je 2,3 puta više pšenice.

Cena pšenice na berzama

Grafikon 6.

Cena pšenice na novosadskoj berzi na i evropskim berzama od žetve imala je tendenciju rasta (grafikon 6.), jedino je u februaru i martu ove godine zabeležen blagi pad cene pšenice. Evropska terminska tržišta gde su cene ugovarane krajem aprila pokazuju tendenciju blagog pada cene pšenice posle žetve. Tako je cena pšenice u Mađarskoj BSE Budimpešta za isporuku u avgustu 2014.godine, krajem aprila imala vrednost od 172,20 €/t (19,9 din/kg), a na berzi u Francuskoj 207 €/t (23,9 din/kg). U odnosu na trenutno stanje sa berze pad cene pšenice koji se predviđa u periodu posle žetve je za 5-8%. Na berzi u Čikagu, krajem aprila ove godine, pšenica koja treba da bude isporučena u julu ove godine imala je cenu od 256 \$/t (21,5 din/kg). Na ovoj berzi sa stanjem na dan 25.04.2014.godine, očekuje se da će cena pšenice posle žetve porasti za oko 4%.

Cena pšenice u zemljama EU i u Srbiji

(13.04.2014.godine)

Tabela 4.

Država	Cena (€/tona)	Cena (din/kg)	Država	Cena (€/tona)	Cena (din/kg)
Belgija	211,0	24,4	Letonija	190,7	22,1
Bugarska	175,5	20,3	Mađarska	191,3	22,2
Češka	178,7	20,7	Pojlska	187,4	21,7
Danska	211,6	24,5	Rumunija	183,3	21,7
Nemačka	197,4	22,9	Slovenija	202,9	23,5
Estonija	190,0	22,0	Slovačka	173,6	20,1
Grčka	200,0	23,1	Finska	171,0	19,8
Francuska	213,7	24,8	Švedska	203,0	23,52
Hrvatska	190,2	22,0	Velika Britanija	249,3	28,9
Italija	212,2	24,6	Srbija	187,3	21,7
Litvanija	233,2	27,0			

Izvor podataka: Ministarstvo Republike Slovenije

Cena pšenice roda 2014 godine (prodaja na zeleno) u prvoj dekadi aprila je iznosila 16,00 din/kg (bez PDV). Ova cena se tokom maja stabilizovala između 16,00 i 17,00 din/kg.

Približavanjem žetve pšenice roda 2014 godine sve više se otvara pitanje kvaliteta pšenice posebno kod malih proizvođača koji nisu vršili tretiranje – zaštitu useva pšenice u toku vegetacije od bolesti i štetočina.

Imajući u vidu činjenicu da nije rešeno pitanje prihvatljivog načina kreditiranja kupovine pšenice za preradu svake godine se pred i u vreme žetve otvara i pitanje funkcionisanje tržišta pšenice u vreme i neposredno nakon žetve pšenice, kada ponuda prevazilazi platežno sposobnu tražnju.